

Täze ýyl indukлары

Category: Kitapcy, Sözlär

написано kitapcy | 24 январа, 2025

Täze ýyl indukлары TÄZE ÝYL INDUKLARY:

• **Eger köpçülik sessiz bolsa, bu seň sesiňi çykarmaýanlygyňdandyr!**

12-nji mart döwründen soň türk jemgyýetçilik durmuşyna uly goşantlary goşan Metin Tokeriň ýoňa öwrülen sözi bar: «Sessiz köpçülik». Aslynda bulam, Metin Tokeriň diline werziş bolan birnäçe kesgitleme ýaly, Günbatarda ýokary hilli sagçy pozisiýada çykyş etmek isleýän žurnalistleriň meselelere düýpli aralaşmazdan gysgaça şekilde başdansowmalaryna ýaraýan sözleriň biri.

Sessiz köpçülik – bularyň pikirine görä, ortadaky syýasy galmagallardan bizar-peteňi çykan, emma edepli we gözi dok hem-de wyždanly bolany üçin bu galmagallary görmezlige-eşitmezlige salýan köpçülikdir.

Bu sessiz köpçülik kesgitlemesi özlerini yňdarma akymlara aldyрмаýandygyny görkezmegiň höwesgäri täze kapitalistleriň, halky eksplutatirleýänler bilen hak-hukuklaryny talap edýänler şol bir galmagal haltasyna gapgaryp, rullaryny has ezber aýlamak üçin tapan jadyly taýaklarynyň biridir.

Şeýlelikde ortadaky oňsuzlyk synpy dawadan däl-de, mähelle çagalarynyň žentlmenlerçe oýun oýnap bilmeýändiginden doýrar ýaly derejede atmosfera döredi. Çekişmelerden bizar bolandygy çak edilen kowçumlaram bu ornaşykly düzgünleşdirijileriň ugrunda düzgüni ymykly ornaşdyryp başlar.

Bu işler ýeke kesgitleme bilen amala aşjak zat däl. Şonda-da ýurdumyzyň syýasy arenasynda bu «sessiz köpçülik» kesgitlemesini ýygy-ýygydan eşdip başladyk. Prezidentimiziň çykyşlaryndan başlap, tä onuň käbir ýokary derejeli kommentatorlaryna çenli «bu sessiz köpçülikden» zol-zol söz açar boldylar. Islesek-islemesek, «ýeri, näme bolýaka bu sessiz köpçülik diýýänleri» diýip soraýarys.

Bize mälim biziň köpçüligimiz sessiz bolýan bolsa, bu, onuň ses çykarma ýagdaýynda we şertlerinde dældigidir. Onda bi köpçülige ýüz tutjak bolman, gaýtam, seslerini çykaryp bilsinler diýip, ýagdaýlaryny we mümkinçiliklerini üýtgetmek üçin aralarynda bolmak has gowsy bolsa gerek. Ýöne bu mümkin däl, sebäbi «sessiz köpçülik» diýilýänler, aslynda seslerini çykaryp bilmäge ýagdaýy-da, mümkinçiligi-de bolup, (bilgeşleýin) sesini çykarmaýanlardyr.

Bular seslerini çykaraýan ýagdaýynda-da režimiň oky haçanda şahsy bähbitlerine sünjülen wagty çykararlar. Şeýle bolmagynam isleýärler. «Ýa-ha režimiň okuna sizem aslyşyň, ýa-da, walla, bu sizi awundyrman goýmaz» diýiljek bolunýarmy?

Näme diýmek isleýän bolsalaram, ýeri bolsa-bolmasa ýüzlenilen, öwlüp arşa çykarylýan «sessiz köpçüligiň» niçiksi zatdygyna teý düşünişip bilemok.

Aýdaly, «suw kiçiňki, söz ulyňky» nakyllyna eýerýän «köpçülik» aslynda bähbitçilerem däl, heňnamçylaram däl, ministrçilerem däl, «meni çakmadyk ýylan müň ýaşasynçylaram» däl. Dälem bolsa, şu görşüňiz ýaly: dymýarlar. Dymmaga öwrenşipdirler ýa-da dymmagy çydamlylyk saýýarlar.

Eýse nähili çydamlylykka bu dymmak çydamlylygy? Nämelere dymýarlarmyş çydamly dymmalar?

Premýer-ministriň ýegenleriniň döwlet pajyny tölemän edip ýören bikanunçylykly hereketleri baradaky gep-gybatlara boýuna çenli batyp, soňam gahryman ýaly köpüň içini döşüni gaýşardyp gezyän ýurdunda salgyt gullugynyň binasynyň önünde nobata durup salgyt töleýän raýatlarymyzyň üstünden gülýän ýaly «öz-özünü salgytlandyrýan halk millettir» jümlesiniň ýazylmagyna diýere sözleri ýokmuş.

Çakdanaşa çydamlylyklaryndan jyda düşürläýjek ýaly eden-etdililikler we parahorluklar baradaky gep-gürrüňler ýetjek derejesine ýetensoňam, görmezlige-bilmezlige salyp seslerini çykarmaýarlarmyş.

Işgärler, mugallymlar eýläk-beýläk sürülýär, ojaklar söndürilýär, hatda käbir ýerlerde janyňy gorap saklamak hyllalla bolup durka, olar dymýarlarmyş.

Polisiýanyň daýanç nokatlarynda, howpsuzlyk bölümlerinde

adamlar köteklenip-ýenjilip durka, olar dymýarlarmyş.
Galtamanlyk, adam ogurlugy, hak-hukuksyzlyk, kanunyň aýak
astyna alynmagy, baş-başdaklyk we hilegärlik döwlet
edarylaryny çyrmaşyk ýaly dolap alanda, olar dymýarlarmyş.
Konstitusiýa – hemmelerden öň eýermeli kişiler tarapyndan
depgilenýärkä, olar dymýarlarmyş.
Ýokary okuw jaýlarynda okaýan ýaşlar nyşana alnyp öldürilende,
eneler çagalaryny goramak üçin köçä dökülende, olar
dymýarlarmyş.
Bular ýaly dymmagy-da eger bir çydamlylyk hasap edýän
bolsaňyz, bu çydamlylyga näme diýmeli?
Şular ýaly çydamlylar maňa Nasreddin Epenidiniň indugyny
ýatladýar. Ependi satlyga çykaran indugynyň totyguşdygyny
subut etjek bolupdyr, garşysyndakam «Ýöne bu geplänog-a?»
diýse, ol «Näme etjek gepledip, bu pikirlenip bilýär-ä!»
diýipdir, ine, bulam bir hasap.
Biziň «sessiz köpçüligimizem», bu bolup geçýän zatlar barada
pikirlenip oňýan bolarly. Edil Ependiniň indugy ýaly. Ýeri,
bolýa-da, näme diýeli başga?..
Dymybereliň bakaly, täze ýyl induklary! Täze ýylda tä
mekgäňize münülyänçä dymyň.

04.06.1976.

Sewgi SOÝSAL / «Syýasat».

Terjime eden: Guwanç MÄMILIÝEW.